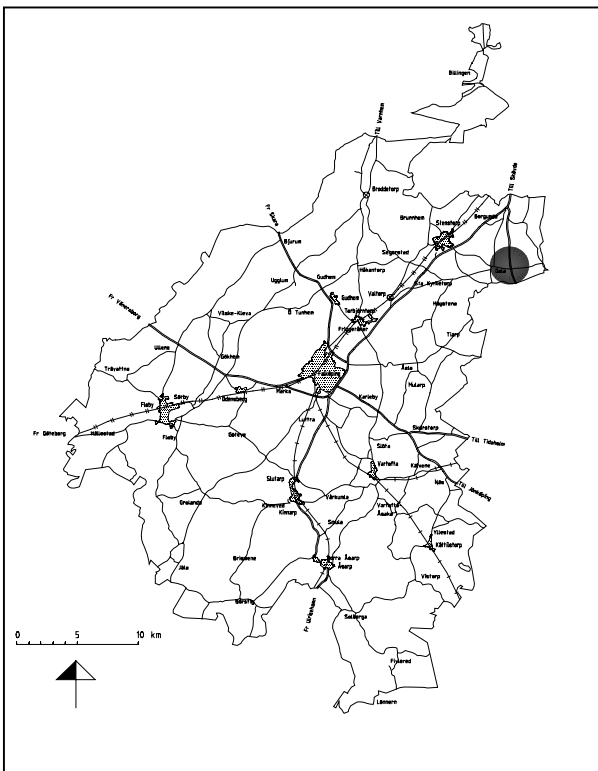

OMRÅDESBESTÄMMELSER

Dala

STADSBYGGNADS- AVDELNINGEN 2006

Falköpings kommun

Beslut om samråd

BN § 78, 2006-06-15

Beslut om förnyat samråd

BN § 148, 2006-11-16

Samråd

2006-07-04—08-18

Förnyat samråd

2006-12-14—2007-01-19

Antaget

BN § 24, 2007-02-22

Laga kraft

2007-03-27

OB 07-040

BAKGRUND

Den kunskap som går att utläsa ur kulturlandskapet och bebyggelsemiljön är värdefull för förståelsen av gångna tiders livsvillkor, seder, skick och bruk.

I den kulturhistoriska inventeringen "Hus och miljöer på Falbygden" beskrivs kommunens kulturhistoriskt värdefulla områden och byggnader på landsbygden.

Dessa objekt ligger ofta inom sådana områden som dessutom är av stort värde från landskapsbildssynpunkt.

Enligt kommunens översiktsplan (ÖP 90) är de värdefulla kulturmiljöerna en resurs som så långt som möjligt skall bibehållas för kommande generationer.

Förändringar i markanvändning och bebyggelse bör därför ske varsamt och med stor hänsyn till de kulturhistoriska värdena.

SYFTE

All bebyggelse, oavsett ändamål, samverkar i upplevelsen av kulturmiljön och landskapet. Det är därför viktigt att även icke bygglovpliktiga åtgärder uppfyller de allmänna aktsamhetsreglerna såsom de föreskrivs i plan- och bygglagen (PBL 3:1, 3:10 och 3:12) angående t.ex. byggnaders placering, utformning, färgsättning och materialval.

BESKRIVNING

Dala by, vid randen av Östfalan, omges av ett mjukt kuperat odlingslandskap med inslag av betade en- och lövskogsbackar. Nordost om byn ligger ett mindre skogsområde där säteriet haft en djurgård. Kring byn ligger stenålders- och järnåldersgravar samt i nordost en pestkyrkogård. Förr var Dala en central vägknut där viktiga färdvägar mötte, dels Mariestad – Jönköping dels vägen från Falbygden mot Hjo och Östergötland.

I byn ligger Stora Dala säteri som under medeltiden var folkungagods och en av Västergötlands största gårdar. Dala var före 1800-talets enskifte en av Västergötlands största byar. 1788-91 hade den stora tresädesbyn reglerats på initiativ av godsherren Pehr Tham. Gårdarnas ägor samlades och bebyggelsen reglerades enligt en regelbunden plan med brandgator och ett utglesat bebyggelsemönster. Vagnätet i byn bör i stora drag återgå på den Thamska planen. Storbyn splittrades vid enskiftet 1821-25.

Vägar, kyrkplatser och flertalet tomter omges av stora lövträd och stenmurar, viktiga för intrycket av samlad by. Säteribebyggelsen från 1700- och 1800-talen dominerar bebyggelsen p g a storlek och omfång med parkliknande mangård, stallbacke, stor fågård m.m. På den lågt belägna gamla kyrkplatsen, nära säteriet, står ett vitputsat gravkor på platsen för den delvis medeltida kyrkan som revs 1876. Kyrkplatsen omges av stenmurar med stigluckor.

Nuvarande kyrkplats, söder om den gamla, omges av öppna odlingsmarker. Kyrkan är en vitputsad nygotisk anläggning från 1878, som genom sin storlek och rika formspråk är dominerande i byn och synlig på långt håll i bygden.

Frånsett säteri, sockenkyrka och ödekyrkogård består bebyggelsen av kyrkoherdeboställe, prästgårdsjordbruk, skolhus, f d lanthandel, bondgårdar och böningshus. Frånsett äldre byggnader på säteri och prästgård är bebyggelsen i bykärnan uppförd ca 1850-1925. Några egnahem från 1940-50-talen, söder om kyrkan, bildar, med ljusa puts- respektive panelfasader och trädgårdstomter, en mjuk övergång till den äldre bymiljön.

Genom det historiska förhållandet mellan Dala by och säteriet har bymiljön formats, både genom medveten styrning och indirekt påverkan, vilket ger Dala en särprägel i förhållande till Falbygdens övriga storbyar. Viktig är nykärnans bebyggelse som överlag är välbevarad sedan respektive byggnadstider.

Väg 2871, som löper rakt genom byn, ingår i länsstyrelsens och vägverkets inventering "kultur på väg" från 1997 och har där klassats som en klass 3 väg. Klassningen innebär samtidigt att man formulerat hur vägen och vägområdet skall skötas för att tillvarata och helst stärka väglandskapets värden och särdrag.

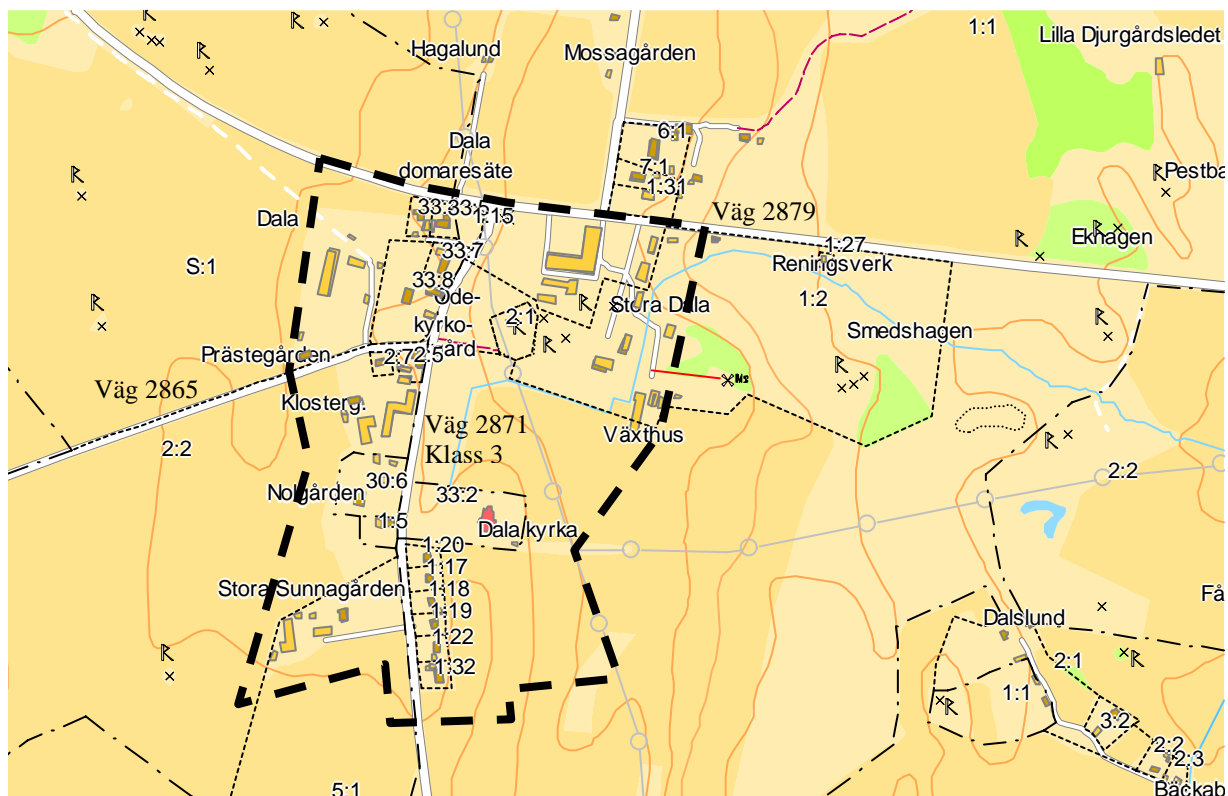
Dala by ingår i ett större område av riksintresse för kulturminnesvärden, tillsammans med Kungslena och Varv i Tidaholms kommun.

Kyrkan och kyrkomiljön skyddas av 4 kap. Lag om kulturminnen m.m.

Del av området utgör samlad bebyggelse (BN § 134 1987-06-11).

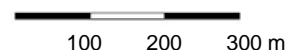
Sammanfattning

- Välbevarad bebyggelse med flera typiska byfunktioner.
- Ingår i ett område av riksintresse.

OMRÅDESBESTÄMMELSER

Skala 1:10000

— — — — — Gräns för områdesbestämmelser

Utöver plan- och bygglagens generella regler om bygglovplikt enl. 8 kap. PBL och krav på bygganmälan enl. 9 kap. PBL skall nedanstående åtgärder omfattas av lovplikt.

Generell bygglovplikt gäller för en- eller tvåbostadshus inom "samlad bebyggelse".

1 § Utökad lovplikt

1 mom.

Inom på kartan markerat område utvidgas bygglovplikten till att gälla:

- uppförande av komplementbyggnader
- mindre tillbyggnader
- omfärgning av byggnad
- utbyte av fasadmaterial
- utbyte av takmaterial
- andra ändringar som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende (t.ex. byte av fönster: typ, storlek, spröjsning)

2 mom.

Inom på kartan markerat område krävs även bygglov för att uppföra, bygga till eller på annat sätt utvändigt ändra ekonomibyggnader för jord- och skogsbruk.

3 mom.

Inom på kartan markerat område krävs rivningslov för rivning av byggnader och andra anläggningar.

2 § Avgifter

För ansökan om bygglov/bygganmälan skall avgift erläggas enl. Taxa för byggnadsnämndens verksamhet.

För åtgärder då bygglovplikten utökas, ifrt de generella reglerna 8 kap. PBL, skall regeln om reduktion av avgift enligt 3 § bygglovtaxan tillämpas så att ingen avgift skall utgå.

Utför någon utan lov en åtgärd som kräver bygglov, rivningslov eller marklov skall byggnadsavgift tas ut. Byggnadsavgiften skall bestämmas till minst 500 kr. (10 kap. § 4 PBL)